

erdiko kaiera

Kulturgintza

Noren lepoa moztuko dute aurrekontuetako artaziek?

Guraize hotsa entzuten hasi da azkenaldian kulturari zuzendutako diru publikoetan: Gipuzkoan, Gaztemaniak! entzuleek salbatu dute, baina dFeria bertan behera geratu da. Bilbon aurtengo Zinegoak Eusko Jaurlaritzaren laguntzarik gabe jarri da martxan. Nafarroako Antzerki Eskolari urrian ebaki zizkioten irakaskuntzatik jasotzen zituen sosak eta kulturakoak larri murriztu...

GORKA BEREZIARTUA

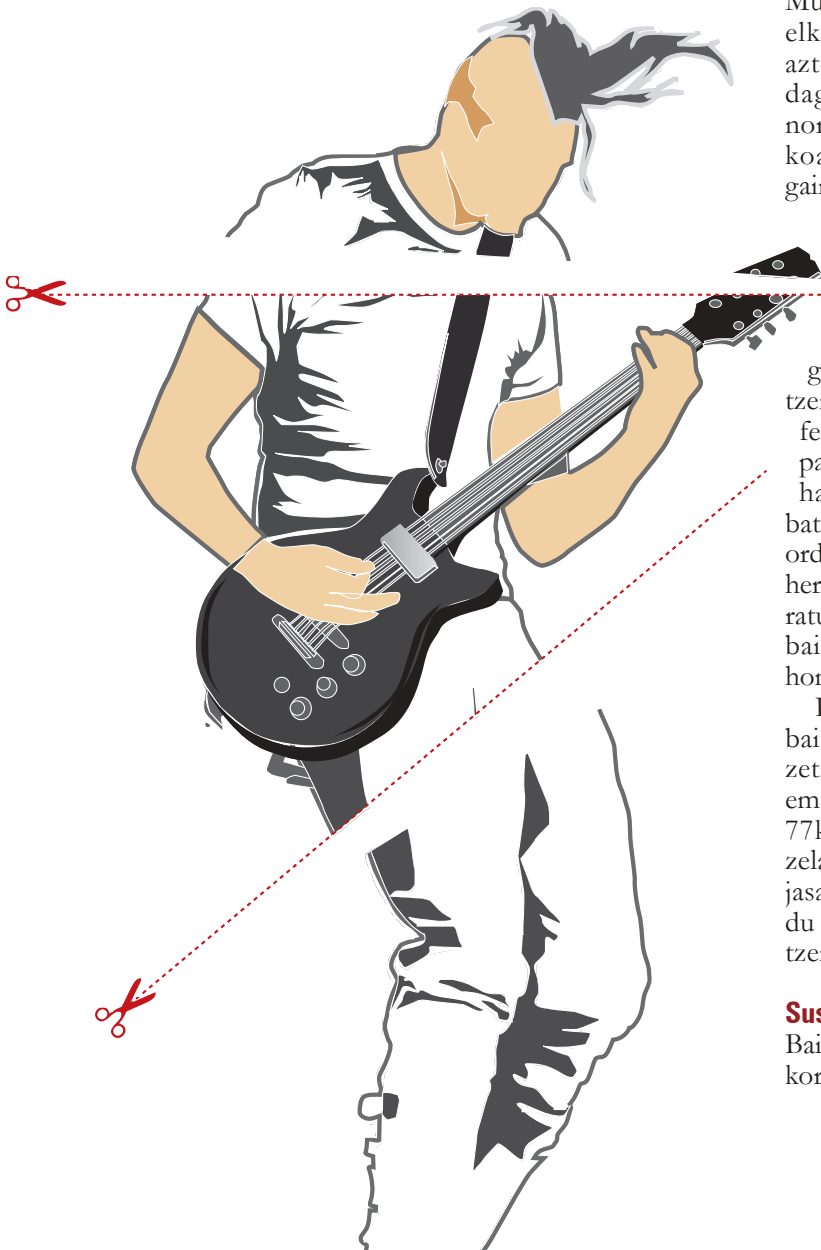
... ETA SEI EDIZIOREN ondoren, agur esan du Mundua Tolosan jaialdiak. Adibide solteak dira, elkarrekin loturarik ez dute, eta kasu bakoitza aztertuz gero, ziur ñabarduretarako tarte handia dagoela. Baina distantziarekin so eginez gero, norabidea ez da zaila antzematen: krisi ekonomiko-kulturaren eragiten ari da, eta ekonomiaren gainbeherak noiz arte iraungo duen ez dakigunez –are gutxiago hondoa non dagoen–, pentsatzekoa da tankerako albiste gehiago etor daitezkeela datozen hilabeteetan.

Egongo da ezkortasunerako motiborik ikusiko ez duenik. Horien artetik ez gutxi, 1980ko hamarkadako nostalgikoak, pentsatzen dutelako orduko ekonomiaren egoerak sortu fenomeno (kontra)kulturalak itzuliko direla –arropa berriz, espiritu berarekin– XXI.eneko bigarren hamarkadan. Eta aferari hurbil-hurbileko plano batetik begiratu, logika ere izango luke: herriaren ordezkariek ez dute sosik kulturaentzat, ergo guk, herriak, sosik eduki gabe ere musika, antzerkia, literatura, artea, zinema... egingo ditugu. Orain, lehen baino libreago, popularrago, zirkuitu publikoen homologazioa bilatu beharko ez dugunez.

Polita, baina miopea. Testuinguruaz ahazten baita: 1980an Franco oraindik erabat hoztu gabe zetzan, oraindik hirugarren sektorerako erabat bira eman gabe geunden, oraindik baretu gabe zegoen 77ko punk britainiarraren eztanda... Alegia, ez zela gaurko lur berean lehertu ekonomiaren eurijasa hura. Orduan landare berriak elikatzen lagundu bazuen, gaur ito egin ditzake azpian harrapatzen dituen bizidun batzuk.

Sustrairik bota ezinda

Baina ez gaitezen pesimista izan, badaude-eta baikor izateko arrazoiak. Gaztemaniak! programa ber-

tan behera gera zitekeela zabaltzen hasi eta zaletuen erreakzioa bikaina izan da: mobilizazioari esker lortu dute Gipuzkoako Foru Aldundiak programa horretan gastatzen zituen 20.000 euroak ez joatea beste norabait. Galdera ordea, atzamarra barrurago sartuz ere egin liteke: alegia, mobilizazioek erakutsi al dute Gaztemaniak! salba zitekeela, ala Gaztemaniak!-ek erakutsi du, urte hauetan egindako lanarekin, salbatzeko moduko egitasmoa zela? Diferenteak baitira bata eta bestea.

Beste modu batera esateko: opor-tasan urteetan diruz lagundutako zenbat egitasmok ez dute inon sustrairik bota? Zein herritarri galdetuta programatu dira gure herri eta hirietan kultur ekintzak? Antton Lukuk *Euskal kultura?* saiakeran (Pamiela, 2009) eman ditu horri buruzko iritzi arrunt interesgarriak. Hara pasarte bat: “Jende normalak, inkultuak, ederki daki hori guzia [kultur eskaintza] ez dela beretako egina eta artista profesional horiek ikusle profesionalak badituztela, aitzinatuak, beren burua horretan ezagutzen dutenak. Formula asasinosa badute holakoek afitxa baten aitzinean gertatzen direlarik: ‘Ontsa da hori maite duenarentzat’. Erran nahi baita ez zaiola burutik pasatzen ere horra joatea”.

Zer egin “txiki-ertainak” salbatzeko?

Baditugu kontraesan baten bi muturrak: batetik, kulturari zuzendutako buxet publikoetan artaziak sartzea ez da inolaz desiragarria; bestetik, herritar guztien diruarekin finantzatutako ekimen batzuek ez dute lortzen herritar horien arretarik.

Orain bai, nabarduretan sartzeko ordua da. Bi mailatan banatuko ditugu kultur egitasmok: “txiki-ertainak” –herriko edo hiriko bizilagunei zuzendutakoak– eta

Krisiarekin egitasmo “handi”-ak salbatuko direlakoan nago, “txiki-ertainen” kaltez

Herritarrek erakusten ez badute interesatuta daudela –Gaztemaniak!- en aldeko mobilizazioa eredu– egitasmo ugari desagertuko da

“handiak” –hiriburuetako kultur zentroak, jaialdi handiak... Kanpoko jendea ere edo batez ere erakartzeko gaitasuna dutenak–. Esango nuke azken horiek bakarrik jasotzen dutela hain modan dagoen “estrategiko” izena kultur programa publikoetan, eta ez preseski balio kulturalagatik, ezpada hiriei egiten dioten ekarri ekonomikoagatik. Eta ez da harritzekoa, horiek ere lehen bezain airoso ibili ez arren, kolokan ez egotea. Adibide bat: 2009an Artium museoaren aurrekontuaren %56 Arabako Aldundiak finantzatu zuen; gehitu horri Eusko Jaurlaritzak emandako 700.400 euro eta Gasteizko Udalaren kutxetatik ateratako 300.000. Nahi izanez gero ez da dirurik falta kultura sustatzeko. Baina, krisiarekin halako proiektuak, “handi”-en taldean sartu ditugunak, salbatuko direlakoan nago. Gainera, azken urteetan kultur-azpiegiturak hainbeste ugaritu direnez, orain horiek elikatzea beste erremediorik ez dago. “Txiki-ertainak”, tokian tokiko herritarrei zuzendutakoak, publiko masiboa erakartzeko gai ez direnak –eta euskal kultura, oro har, parametro horietan mugitzen da– ez dute interesik agintari askorentzat. Lehen ere ez, baina ez zeukaten moztzen hasteko aitzakiarik.

Beraz, herritarrek erakusten ez badute interesatuta daudela –berriz ere Gaztemaniak!- en aldeko mobilizazioa eredu– egitasmo ugari desagertuko da aurrerantzean ere. Lehendik zetorrena baino bertikalizazio handiagoa da, herritarrak produktu kulturalen kontsumitzaile soil bihurtzen duena, inoiz ez erabakiak hartzeko subjektu. Eta bien bitartean, ez al da harritzekoa aurrekontuak arrazionalago kudeatzeko ia inork prozesu parte-hartzailek proposatu ez izana? ■

**UROLA
JATETXEA**

FERMIN CALBETON, 20 · 20003 DONOSTIA
Telf: 943423424 · Fax: 943 424 424 · urola@restauranteurola.com
www.restauranteurola.com